

midőn valamely tárgyban elvek czéloztatnak felállítatni, sokkal czélszerűbb, ha az indítvány a ker. ülésekben tétetik; ez által azonban nem azt akarja állítani, hogy az orsz. ülésben indítványt tenni nem lehetne, mert arra mindenki jogosítva van 's nem is ezért kívánta tegnap az indítványnak ker. ülésbei vitelét, hanem csak attól tartott, hogy az olly változásokon fog keresztül menni, mely még az indítványnak szándékában sem volt; hogy pedig számításában nem esalatozott, a' következés megmutatta, mivel olly téréjutott e' tábla, honnan többé kiemenekednie nem lehet. Szeretlenséggrül azonban nem vádoltathatik e' tábla többsége, mivel mindig oda törekedett, hogy a' polgárok választási szabadságát minél jobban biztosíthassa. Más állásban vannak a' szab. keruletetek mint a' kir. városok, hol soha sem voltak felügyelők, egy két esetet kivéve, midőn kir. biztosok által tartattak tisztújítások; egyébkint mindig kiváltságai értelmében szabadon gyakorolták a' választás jogát; ellenben a' jász-kun. kerületben részint a' Nádor által megerősített választmány, részint a' kapitány befolyásával szinte kiváltságuk értelmében történtek a' választások, ugy a' hajduknál is az elnököt ő fels. szokta megerősíteni. Az indítvány ellen még egy m. követ szolt: „Ha, ugymond, a' választási szabadság megszorításáról volna szó, akkor a' módosításhoz szívesen járulna, mert a' polgárok szabadságát semmikép korlátozni nem kívánja; de jelenleg olly jogról, t. i. a' kijelölési jogról van kérdés, melyet a' polgárok összege soha sem gyakorolt 's azt rájuk bizni ezután sem akarja. A' megyei conferenciákban a' kijelölésnél tudjuk, milly csekély befolyása van az összes nemességnek, de azért mégis mind ekkorig senki sem állította, hogy ezáltal a' nemesség jogacsorbítottik, szóló pedig a' városi polgárokat több joggal, mint mennyivel a' nemesség él, felruházni nem akarja; minélfogva elégli, ha a' kijelölő választmány a' képviselők által választatik. Még több vitakozás is történt e' tárgyban 's hangzott a' RR. többségének „maradjon“ a; 's végre elnök ő nmlga felszólítja a' RRt: vajjon nem kívánna e' már többet a' tárgyhoz szólni? 's kijelenté, miképen a' javasolt módosítás mellett nyilatkoztak száma, a' nem nyilatkoztakak tul nem haladja, már pedig ha a' RR. eddigi gyakorlatát tekintint, mindig az volt szokásban, hogy a' nem nyilatkozók azok közé számítottak, kik a' szerkezetben változtatást tenni nem akarnak; ehhez képest tehát az 1ső §ra nézve a' RR. többsége a' tegnap indítványzott szerkezetet pártolja. E' végzés kijelentésére azon szónok, ki a' módosítást javasla, kijelentvén, miké ő az elnöki kimondások taglalásába soha sem becsátokozott, 's abba avatkozni ez uttal sem kíván, csupán azon észrevételt teszi: hogy különbséget kell tenni azon indítvány közt, mely orsz. ülésben tétetik, és a' közt, midőn valamely tárgy ker. ülésből országosba áthozatik; mert a' felett már ker. ülésben a' RR. többsége nyilatkozott, 's illy határozat megtartására helyesen alkalmaztathatja a' RR. többsége a' „maradjon“ t. De itt a' dolog egészen máskép áll; tegnap ugyanis elfogadtattott a' kijelölési elv és a' választmány száma határozatott meg, egyéb része pedig az indítványnak mai tanácskozásra halasztatott. Így lett ma, hogy két elv felett forgott a' vitakozás, t. i. voltak, kik a' kijelölő választmányt egyenesen a' polgárok befolyásával, mások csak képviselők által kívánták választatni. Szónok nem véli, hogy az egyenes választás mellett nyilatkozott 23 megye szavazatát csak egyszerű maradjon-felkiáltással kisebbségbe lehetne ejteni, annyival is inkább, mivel maga az indítványt tevő b-i követ, miután a' választmány száma megszorított, az egyenes választás mellett nyilatkozott. A' felforgó kérdés nem is tekinthető egyének, mint két egymással ellenkező indítványnak; ha tehát a' többség az egyenes választást nem akarná; nehogy azon szokás, miszerint minden tárgy felett a' RR. többségének nyilatkozata határozzon, ezuttal elmellőztessék, felszólítja szónok a' RRket, miszerint nyilatkozásuk több ségével döntsék el indítványzott módosítását. Mire elnök ő nml. megjegyzé: hogy ő a' végzést csak akkor mondotta ki, midőn már ahhoz a' RR. közül szólni senki sem kívánt. Tegnap is, midőn a' RR. a' többség kimondatását sürgették, ő azt mindaddig, míg a' tárgyhöz szólni kívánó találkoztott, ki nem jelentette; ezt követte most is mint mindenkor. Az utána szolt m. követ pedig mintegy illy értelemben nyilatkozott: Nem első alkalom ez, melyben tapasztaljuk, hogy Cs. követe, midőn kisebbségben maradt mindent el szokott követni, hogy a' többség határozatát megsemmíthesse; ezen tette sérti a' többség jogait, mert mindig hatalmában áll a' többségnek nyilatkozással vagy hallgatással szándékát kijelenteni, ezt mutatja az eddigi szokás is, 's miután tegnap a' b-i indítvány elvileg elfogadtattott, szóló azt most másnak nem tekintheti, mint a' kerületi szerkezet pótlékának. Azon állítás pedig, hogy az indítványzó maga is eltért indítvá-

nyától, a' dolog lényegét legkevésbé sem gyengíti, mert az indítvány eltagadásával az már nem az indítványzó, hanem e' tábla többségének tulajdonává lett; 's illy esetben mindig fonák taktika marad olyasmint elkövetni akarni, mi a' többség határozata kijátszására vagy irányozva. Mely kifejezés következtében a' vitakozás némileg személyeskedésre is kiterjeszködven, miket elhallgatván, egyedül a' tárgy- kifejtésre irányozzuk tudósításunkat. Ugyanis az először felszólalt követ megjegyzé, miszerint ő, mielőtt még a' nm. elnök a' végzést kijelentette, gyanítván annak miképen leendő kimondatását, szólásra felállott, de az elnöki beszédet megszakasztani nem akarván, csak annak bevégeztével tehette észrevételét. Ennek pártolására többen szólaltak fel 's kívánták hogy kir. személynök ő nmlga a' tanácskozás alatti módosított indítvány eldöntésére a' szavazatokat számítsa meg. Itt elnök ő exja emlékezteté a' RRket, hogy ezen kétélű fegyver-használatához ne kívánjanak nyulni; hisz eddig is az volt szokásban, hogy a' fel nem szóló követ urak hallgatásaikkal a' szerkezetbeni megnyugvásukat jelentették ki; azonban ha ezt a' RR. megváltoztatni akarják, ő nm ellenzi, hanem javasolja, hogy ezután minden tárgy felett a' RR. többségének nyilatkozata határozzon. Mind a' mellett azonban voltak, kik a' tény fejtegetésével egyszermind a' kérdés eldöntésére sürgették a' nyilatkozásokat; újra felhozatván, miképen a' 23 megyei szavazatot csak a' többség nyilatkozata döntheti el, mert különben nem tudhatni, az indítványozó is módosítván indítványát, mire értetik a' maradjon. A' ker. ülésekben minden tárgy felett mindig vagy általános felkiáltással, vagy szavazat által szokott történni a' határozat; a' szavazat-számítás pedig többször megesett, hogy a' megyei követek közül többen nem voltak jelen; volt eset midőn 20—21 szavazattal is többség lön valamely tárgy felett; ugy lehet, a' megyei RR. közül ez alkalommal is néhányan hiányozhatnak. Válaszul adatott, miképen az orsz. ülésekben eddig soha sem vétetett tekintetbe a' meg nem jelent követek száma 's ha most itt a' szavazat aképen számították, hasonlítana Verbőczy azon fassiójához, melyről azt mondja: aliquando valet, aliquando non. Az először felszólalt követ észrevételére, az ellenzék is megismerte, hogy az nem rosz szándékból, hanem azon tulbuzgóságból, melyet a' követelveinek kivívására szokott használni, keletkezett 's az a' parlamentariz taktikával épen nem ellenkezik. A' másik oldalon állók pedig megjegyzék, miképen azt nem tulbuzgóságnak, hanem tisztá hazafiai szándékból eredett kötelességnek nevezhetni. Ezek azonban, ugy a' módosítást indítványzó is miután a' hallgató követek közül az indítvány pártfogására senki sem szólalván fel, ez által a' kijelölő választmány a' képviselők által leendő választásában megnyugodni látszottak, a' kérdés eldöntésének sürgetésétől elállottak. A' végzés már fenebb kimondatván, még csak azt kell megjegyeznünk, hogy a' megyei szavazat megemlítésére két városi követet is jelentette, mert szerintök, miután még az 1608. t. cz. el nem töröltetett, a' képviselő táblánál nem csupán a' megyéknek, hanem a' keruleteteknek, káptalanoknak 's a' kir. városoknak is van szavazatuk. Többnyire a' b-i indítvány többi §§. minden változtatás nélkül elfogadtatván a' RR. a' IV. részig jutottak tanácskozásukban.

165d. orsz. rdi ülésben jun. 21kén fejeztették be a' kir. városok elrendeztetési tárgyában készített III. üzenet hátralevő része felett a' tanácskozás. Ugyanis a' 372—376 §§., mint mellyek a' polg. őrsereg miképeni alakításáról szólnak, előbbi határozás következtében, megtartattak. Az V. részben a' FRR. által javasolt főfelügyelői hivatal felállításának megemlítése, a' már kifejtett okoknál fogva el nem fogadtattott 's a' 377. §. tovább is épségben tartott. A' 378. §. a) pontja kihagyásában meg egyezven, a' b) pontban a' FRR. javaslata szerint a' határidőnek 6 hetről 3 hónapra leendő meghosszabítása elfogadtattott. Ugy a' 379. §. ra is megtörtént az egység; ellenben a' 380d. §. ban kifejezett „kárpótlás“ módjához a' RR. tovább is ragaszkodnak. Valamint a' kir. díjruól szolt 381—387 §§. kat, ugy a' kir. városok országgy. szavazata felosztási arányát 's eképe a' keruletetést is III. üzenetükben kifejtett nézetek szerint a' RR. ez uttal is megtartották. Volt ugyan néhány városi követ, kik az egyenkinti szavazatot utasításai következtében ez alkalommal is sürgették; 's ez elvből indulva, minthogy a' külön szavazat elvének fentartását, a' földi módosításokkal inkább megközelíti, mint a' RR. szerkezetét, azt elfogadtatni kérték; de annak pártolására csupán csak egy megyei követ nyilatkozott. Végre a' IX. részben a' szabályok összeszedésére javasolt orsz. választmány kiküldetését, minthogy azt a' Httó.-tanács a' közigazgatás minden ágaira kiterjedő roppant foglal-

tossági miatt egy év leforgása alatt el nem végezhető, még költségkimelés tekintetéből is czélirányosnak találták a' RR., mert nézetök szerint a' H. tanácsnál ideiglenes hivatalok nem alakíthatnak, míg az orsz. választmányának egyéb teendői nem lévén, az munkájának bevégezte után azonnal megszűnnék. E' tárgy befejezte után tanácskozás alá került a' szabad községek elrendezéséről szolt t. javaslat. A' nm. személynök azon okoknál fogva, mellyeket mult alkalommal e' tárgyra nézve felhozott, ohajtotta volna, hogy e' t. javaslat addig, míg a' szabad adasvévés elve az országgyűlésen el nem inteztetik, halasztassék el, mert nézete szerint e' két kérdés olly szoros kapcsolatban van egymással, hogy azokat elválasztani alig lehet. Hazánkban, mond a' szónok, leginkább ohajtható, hogy az urbéri viszonyok megszüntetése örök váltság utján minél előbb 's minél több községben eszközöltessék; annak gyorsítására pedig hasznosnak gondolná, ha azon költségeket, mellyek az uri hatóság megszüntetésének kieszközölésére szükségesek, oda fordíthatnának; azonban ugy látja, miszerint a' RR. nemcsak hogy nézetüktől eltérni nem akarnak, hanem t. javaslataikat a' multkorinál még tovább terjesztették. Igaz ugyan, hogy olly helységekre nézve, mellyek minden urbéri tartozásait örökre megváltották, a' földesurnak kevés viszonya maradt fenn, 's uri hatóságának eltörlése által rája kivált pénzbeli tekintetben igen jótékony hatással bírna, mi v e l ollyan községekben semmi jövedelme nem lévén, vérbírósi joga is, miután a' büntető t. könyv szerint megszüntetik, alig maradna egyéb, mint a' helybeli bíróság gyakorlása: mindazáltal e' kérdést más oldalról tekintve nem védheti, 's ugy látja: hogy ezen uri hatalom megakadályoztatásával a' községek szabad megváltása legkevesebb sem segítetik elő. De lehet, hogy a' felhozott okoknál fogva talán megtörténhetik, az örökváltságos községeknek az uri hatóság alól felszabadítása. Azonban a' RR. ezen uri hatóság megszüntetését a' 2d. §. ban még ollyan helységekre is kiterjeszték, hol az urbéri tartozások egészen meg nem szűntettek 's azok vagy régi szerződés, vagy kötés mellett nem ugyan természetben, hanem pénzbeli fizetés által teljesítetnek. Itt nagy figyelmet érdemel az, hogy van sok olly kis helység, kivált felső vidéken az orosz faluk közt, mellyektől a' földesuraság igen távol lakván, az urbéri tartozások természetben kiszolgáltatásának legkisebb hasznát sem veheti, tehát némi csekély haszonnyerés tekintetéből örökös szerződés kötött; illyes helységeknél pedig sokkal több van hazánkban, hol az urbéri tartozások természetben szolgáltatnak ki, mind népességük mind miveltségükre nézve, mellyek nagyobb figyelmet érdemelnek. A' 2d. §. ra nézve tovább még megemlíté, miképen e' törv. javaslat az által, hogy a' községek rendezése a' megyékre bízatik, kelleltén tul terjesztetett: mert jóllehet megismeri, hogy a' megyei municipiumoknak szélesre terjed hatalmuk, de azt nem hiszi, hogy a' megyéknek, a' municipalitas ezen legfontosb kérdésében, (minthogy a' rendezett községeknek a' megyei tanácskozásokban még befolyás is engedtetik) a' status közbenjárása nélkül itélniök lehessen; ezt csak or. gyűlésen a' t. hozás befolyásával eszközölhetni. Vagy ha a' RR. a' községek elrendezését administratívus uton akarják elintézni, akkor szükséges, hogy az elrendezést kívánó községek ő felségének fölterjesztessenek; illyképen pedig a' szabad községek eddig is rendeztethettek; ez oknál fogva és azért: hogy az uri hatóság alól felszabadulás mellett az örök-váltságra nagyobb ösztön maradjon, a' 2d. §. t kihagyatandónak vélte. Nem akarja ugyan ez által valamely község rendeztetését elhalasztani vagy megszorítani, mert vannak olly szabad községek, mint Miskolcz, Kecskemét p. o. stb. mellyek a' rendezést méltán megérdemlik, ezek azonban a' fenebb előadott uton mindig rendeztethetnek. Egyébiránt helységeknél találja, hogy azon helységek rendeztetése, mellyek arra alkalmasoknak találtatnak, a' megyék által orsz. gyűlésen indítványba tétessenek, de hogy illy juris kérdések elintézésére a' megyék a' legfelsőbb végrehajtó hatalom vagy törvényhozástól függetleníthetessenek, azt nem képzelheti; különben is, minthogy illy intézkedés eddig hazánkban soha divatban nem volt, ugy hiszi szónok, hogy általa nemzetünk boldogságát megalapítani nem fogjuk. E' szerint a' törvényjavaslat 2d. §. kihagyatását a' kerületi ülésben kisebbségben maradt megyei követek ez uttal is sürgették, különbséget nem találván ollyan helységeknél, mellyek urbéri tartozásait szerződés mellett évenkénti fizetéssel, és azok közt, mellyek természetben róják le; azonban ha mégis kell különbséget keresni, akkor nézetök szerint azt tartják, hogy a' szerződött helységeknél nagyobb függésben állnak f. uraiktól, mert a' természetben szolgáló hely-

